

Over het haten en houden van Israël

De jonge theatermaker Ilay den Boer trekt deze zomer van festival naar festival met *Janken en schieten*, onderdeel van de reeks *Het beloofde feest*. Den Boer maakt confronterend theater met een actieve rol voor het publiek. “Ik leg mijn personages soms heel harde oordelen in de mond.”

door Tuur Devens

Publiek in de bus tijdens *Janken en schieten* van Ilay den Boer. foto Moon Saris

Met *Het beloofde feest* wil Ilay den Boer een theaterreeks maken over zijn eigen leven, zijn familie en daarmee samenhangend de staat Israël en de joodse geschiedenis.

Twee jaar geleden klopte hij met dat plan aan bij Piet Menu, artistiek leider van het Huis van Bourgondië.

Ilay den Boer (Jeruzalem, 1986) stond bekend als een lastige jongen. Nadat hij in Amsterdam de brui gaf aan de dramadocentenopleiding (“zo gewoon, ik wilde meer! Ik ben daar gillend weggerend”) zat hij aan de kassa in Comedy Theater in de Nes in Amsterdam. Hij zag er heel veel voorstellingen, ook in de aanpalende Brakke Grond, het Vlaams

cultuurcentrum waar Piet Menu indertijd programmeur was.

“Die periode was heel belangrijk voor mijn ideeën over theater”, zegt Den Boer achteraf. “Ik heb heel veel theater gezien, en vreselijke performances, op het door Piet georganiseerd festival *Something raw*. Die mensen waren louter met de vorm bezig, ik vond dat afgrijselijk. Ik herinner me een performance waarbij twee vrouwen drie kwartier lang een tapijt oprolden, en alleen maar kreunden. Een lampje ging daarbij aan en uit. De naam van de maker weet ik niet meer, wel zijn intrigerende uitspraak na afloop dat hij zich had laten inspireren door een schizofrene oom. Daar kun je toch veel meer mee doen, denk ik dan.”

Met zijn eigen producties wil Den Boer publiek bereiken, veel publiek. “Als je voor een publiek optreedt, heb je de arrogantie dat je interessant bent, en dan moet je dat verdomme goed doen.” Daarover heeft hij veel gediscussieerd met Piet Menu. Toen Menu naar het Maastrichtse productiehuis Huis van Bourgondië verhuisde, zocht Den Boer hem daar op met zijn artistieke ideeën en wensen. “Mijn moeder is joods, ik heb een tijd in Israël gewoond waar ik veel familie heb. Ik worstel met mijn joodse identiteit, en daar omheen wilde ik een theaterreeks maken voor een breed publiek. Over het haten en het houden van Israël, over mezelf, en mijn familie.”

Terugkijkend op die confrontaties van toen zegt Piet Menu lachend: “Die performances hebben toch wat teweeg gebracht. In *Het beloofde feest* wil hij niet zomaar iets staan spelen. En zijn thematiek was heel interessant. Het klikte tussen het Huis van Bourgondië en Ilay, we konden niet anders doen dan Ilay artistiek steunen, samen met het Antwerps theaterlaboratorium *detheatermaker*.”

Den Boer: “Na die voorstellingen in Amsterdam wist ik wat ik níet moest

maken. En ik wilde nauw contact met het publiek.” Dat gebeurt dan heel direct in het eerste deel van de reeks, *Eet smakelijk*, waar het publiek mee aan tafel zit, in de rol van Den Boers familie. Deze doet dan zijn relaas over zijn *bar mitzwa* (de initiatie van joodse jongens op hun dertiende), zijn familie en discussieert met het publiek over de dilemma's van het hedendaagse jodendom en de staat Israël.

Eet smakelijk werd vorig jaar uitverkoren voor het Theaterfestival in Brussel. Ilay viel uit de lucht: zijn allereerste productie, betiteld als een van de meest interessante van dat seizoen! De nominatie zorgde voor een doorbraak, bij pers én publiek, ook in het buitenland. Het tweede deel, *Janken en schieten*, speelt zich af in een bus en vertelt het verhaal van zijn oma op haar vlucht tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, vanuit Litouwen naar Israël. Opnieuw krijgt het publiek een actieve rol, als joodse medepassagiers in een bus vol foto's, boeken en gedichten. Femke Belmer speelt Ilays vriendin die de huidige rol van Israël gepassioneerd aanklaagt.

Deel drie in de reeks, *Dit is mijn vader*, brengt Den Boer samen met zijn gereformeerde vader in een 'gewone' theatersetting, maar het publiek blijft betrokken: dit keer bepalen de toeschouwers de volgorde van het stuk, en kunnen ze vragen stellen. Hoe reageert de Nederlandse vader op de jodenhaat die zijn zoon moet ondergaan? Hoe reageert het publiek daarop? Deel vier, gepland voor volgend seizoen, wordt een kindervoorstelling. De joodse problematiek vanuit het perspectief van een kind, gespeeld door een asielkind.

Den Boer: “Ik leg mijn personages soms heel harde oordelen in de mond, maar als theatermaker wil ik geen oordeel vellen. Dat laat ik over aan het publiek. Of beter: ik hoop dat het publiek opnieuw en genuanceerd gaat nadenken over die conflicten en dilemma's.” ■

Janken en schieten van 5/8 t/m 8/8 op Theater op de Markt Hasselt, van 28/8 t/m 31/8 op Cultura Nova Heerlen en van 6/10 t/m 10/10 in Huis van Bourgondië Maastricht. *Dit is mijn vader* is op 26/11 in CC Hasselt. www.hetbeloofdefeest.nl